

seget őriz (amely nem szükségképpen alakulata sem a vasbetonnak, sem új alkalmazásának), de ezen idővel könnyű lesz túltennie magát. A régi kőből és téglából öröklött formanyelvnek a sajátosságai vannak meg Bory Jenő egy másik érdekes kísérletén is: a Pajzscsalád síremlékén. Itt persze még nehezebb átértékelni az egyes formákat s az íveket, a lineáris ritmust a vasbeton kifejezőmódján keresni. Kivált, mikor a technika még maga is elég bajt okoz és csak a lépésről lépésre való haladást teszi lehetővé. S talán az is hozzájárult ehhez, hogy a síremlék-plasztika a maga kegyeleti jellegénél fogva amúgy sem tűri a forradalmi változtatásokat. De így is figyelemreméltó egészében is, részleteiben is Bory Jenő munkája, amely — úgy látszik — még jelentős művészi meglepetéseket tartogat a nagyvárosi esztétika számára. N. P.

MEMORIAM

ROGER MARX. Az a sajtóságos fátum, mely a nemzetekkel épp oly gyakran űz kegyetlen tréfákat, mint az egyénnel, körülbelül Lichtwarkkal egyidőben szólította el a francia művészi élet legpraktikusabb esztétáját is: Roger Marxot. Neve, mint a hamburgi művészetapostolé, szintén az új, modern művészet propagandájával s a művészi nevelés elterjesztésével forrott leginkább össze. Az 1900-iki párisi vilákiállítás körül lett ismertté, mikor a francia művészetbe egész sor új nagyságot kellett a világ számára beiktatni. Carrière és Rodin művészi géniuszát csakoly lelkes szeretettel ismertette, mint az iparművészetben Gallé, Lalique, Chaplain, Roty, Chéret munkásságát és mint a harmadik köztársaság egész művészi tendenciájához és világnézetéhez illik: a nagy tömegek számára értékesíthető művészetnek volt mindig harcosa. A l'art social, a társadalmi művészet, mely a gépet épp úgy a művészet céljai szolgálatába szegődte, mint a hajdani korok a rabszolgákat, a későbbiek a vallásos áhítatba merült munkáskezeket, a milliók lelki üdülését szolgáló művészet volt az ő eszményképe. Mint inspecteur des beaux arts, a szépművészetek felügyelője nemcsak a kiállítások rendezése körül ért el nagy sikereket (a leghőbb álmát az 1916-iki párisit, a modern ízlés nagy világversenyét már nem érthette meg), de befolyással lehetett a francia iskolákban a legújabb időkig elhanyagolt művészi nevelés irányítására is. Couyba szenátorral s néhány reformpedagógussal együtt gyönyörű tanterveket dolgozott ki a modern

rajzoktatás, a tanári képzés, az állami manufaktúrák (Sèvres, a Gobelín-gyár) újrafelállítására, az iskolaépületek művészből építése érdekében s e téren talán legnagyobb sikere az elmúlt nyáron Párisban rendezett gyermekművészeti kiállítás volt. Praktikus esztéta volt ő is, a legteljesebb és legszebb értelemben, amellel a legkitűnőbb francia nyelvű művészek közül való, akinek egy-egy művészi essay-je, mint például a Loïe Fuller szerpentináncáról írott tanulmánya a legkecsesebb és legcizelláltabb kis műrekek egyike, amit az újabb francia műkritika terén egyáltalában írtak. S a francia pénz és a francia bélyeg, melynek számára ő fedezte fel Roty híres Magvetőjét, sok millió embernek hirdeti, hogy mennyi ízléssel tudta ő az új tehetségeket felfedezni, mennyi szeretettel méltatni és mennyi okossággal — s ezúttal a szó szoros értelmében — a művészet aprópénzére felváltani.

LICHTWARK ALFRÉD. A mai Németország művészi arculatjának kialakulása körül kevés ember dolgozott annyit, mint a hamburgi Kunsthalle most elhunyt igazgatója, akinek csodálatraméltó alkotóegyéniségét egy új szóval lehet legjobban kifejezni: a praktikus esztéta típusát ő teremtette meg. Egy könyvtárra rúg munkáinak a száma, melyeket úti benyomásairól, a virágkultuszról, az érmekről, a kertészetéről, a barokk és polgári épületekről, régi hamburgi festőkről, Bücklinről s az amatőrök művészi tevékenységéről írt. Gazdag kincset ér azoknak a régi hamburgi festőknek a gyűjteménye, akiket ő 1400-tól Bertram mestertől és Franketól a romantikus Ph. O. Rungen keresztül napjainkig összegyűjtött, megalkotván a legkitűnőbb városi szépművészeti múzeum példáját. Hasonlíthatatlanul szép az a kollekción, melyet francia plakettekből összegyűjtött s a legnagyobb német Liebermann-gyűjteményt is ő szedte össze Hamburgban. A művészi nevelés terén csak Ruskinhez lehet mérni azokat a tanításokat s azt a gyakorlati tevékenységet, amelyeket ő a hamburgi tanítóknak és a hamburgi műkedvelő-tanfolyamok látogatóinak érdekében kifejtett. Hamburg... és mindig Hamburg! e nagy, gazdag, kevély hajókra s a messze tengerre kitekintő polgárváros nemes kultúrája lengi körül Lichtwark nevét és egy millió józslésre, okos városszeretetre, szép életre nevelt ember tekintete fordult a ravatala felé. A „pionier-természetek“, ahogy ő a fáradhatatlan kultúrunkások magához hasonló típusát nevezte, egy bátor harcossal kevesbedtek meg. Egy szokatlan emberrel, akiben a mult akadémikus értékelője a szecesszionista művészet lelkes heroldjával egyesült,

aki tanítani tudott retorikai hév nélkül és egy nagystílusú életet végigvezetni lárma, civódások és diszharmoniak nélkül. Szép élet volt, melyet csak váratlan összeroppanása, egy férfias erőnek hirtelen kialvása tesz tragikussá a nagy emberekben egyébként sem túlságosan bővelkedő Németország számára.

GABRIEL VON SEIDL. A német építészetnek s kivált ama fiatal délnémet építész-nemzedéknek, mely atyját, nevelőjét tisztelte Seidlnben, érzékeny veszteség az ő elhúnyta. Nem az egyéniség büszke szárnyacsapásai voltak benne alkotásaiban, hanem inkább a kellemes és derűs művészet enyhe szépségű produktumai. München vidéki házai, egyszerű falusi villái, ezek tisztaságtól, színörömtől hangos belső berendezései a nyolcvanas évek rossz klasszicizáló stílusa idején forradalmi újításszámba mentek, míg ma inkább a kedélyes bajor polgáriasság vallomásainak tűnnek fel. Az angol építészet a falusi kuriáktól kérte kölcsön a maga egyszerű architektónikus elemeit, nosza fogta magát a Hirth-tól és Unther-től ösztönzött két Seidl-testvér, s ők — kedves németes túlzással — rögtön megteremtettek egy német nemzeti népművészetet az építőstílusban, amely annyiban német és nemzeti, amennyiben a német reneszánsz-ház motívumaiból kért kölcsön egyes járulékokat, annyiban népies, amennyiben a mézeskalács és a faragott konyhaszék népies. Egyebekben pedig a modern angol házépítésre tekint és semmit sem utánoz olyan mohó örömmel, mint az empire bútorművességet. Volt azonban nemes érzéke a finom festői hatások iránt: nemes egyszerűséggel tudta piros cseréptetőit a környező természetkép zöld háttérébe írni és gyakran mintha egyetlen kéz festette volna meg a tájat, a fehér háztömböt, az előtte elterülő csinos kertcskét, a fehér nyárfákat és a márványba vésett angyal-reliefeket — úgy hatnak alkotásai. A szecesszió, mely fellépésének évtizedeit nyomon követte, már régóta csendes halott s Gabriel Seidl derűs építész-szellemé még mindig él abban a világban, mely a bajor lélek egyszerű igénytelenségével és szeretetével ragaszkodik a félmultnak hagyatékához.

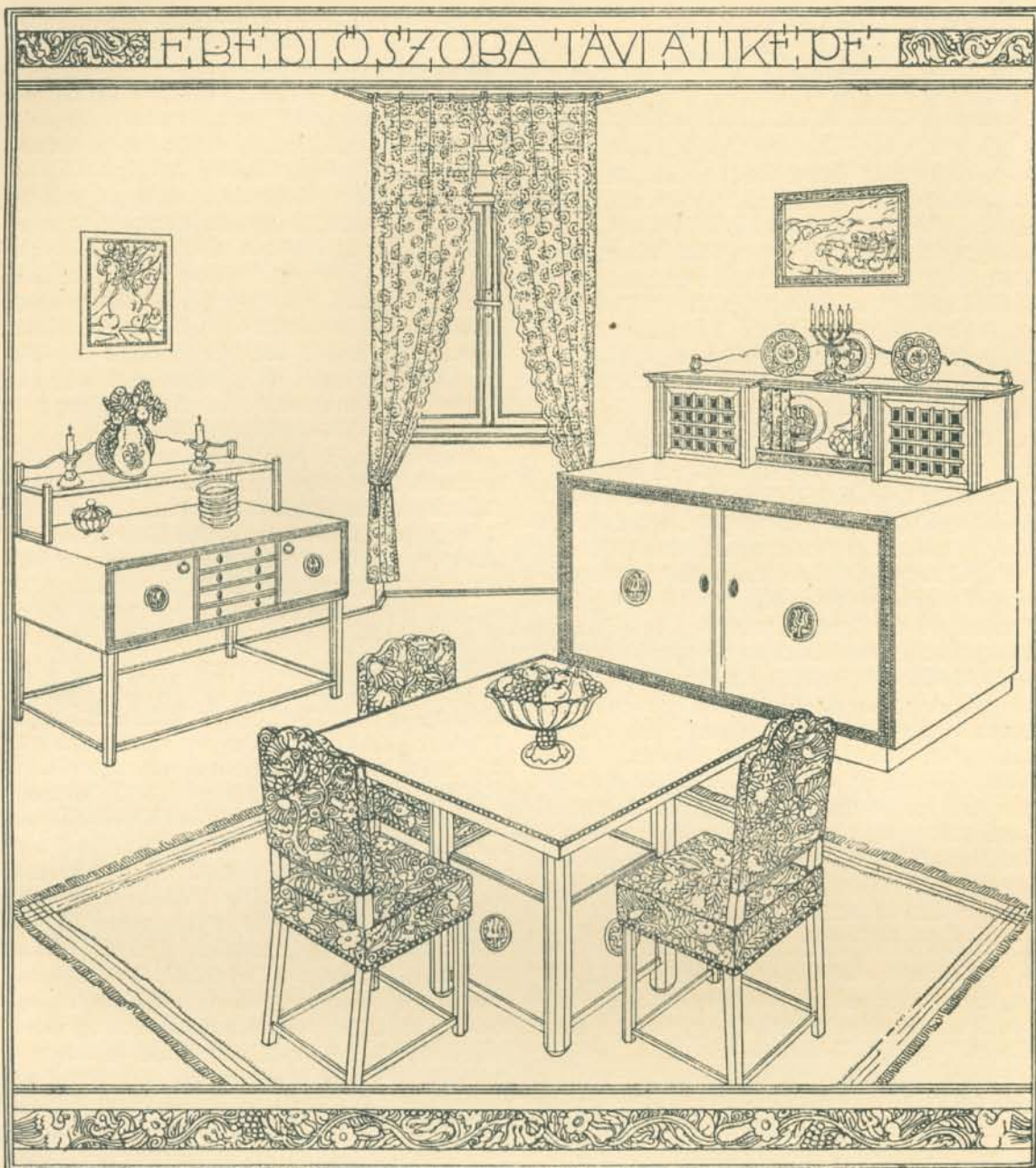
KIÁLLÍTÁSOK

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KIÁLLÍTÁSAI. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat kiállítási bizottsága Nádler Róbert elnöklésével tartott legutóbbi ülésén állapította meg a társulatnak ez évi kiállítási programját. Eszerint az

Iparművészeti Múzeummal együttesen március havában rendezendő ékszerkiállításon kívül, amelyen dr. Rosenberg Márk karlsruhei egyetemi tanárnak különösen kultúrtörténeti szempontból értékes gyűjteménye kerül bemutatásra, az év folyamán még két kiállítást rendez a társulat. Május-június havában gyermekművészeti kiállítást, amelyen bemutatni kívánja mindazt, ami a gyermek életével művészi szempontból vonatkozásban áll. Tehát a gyermek otthonát, ruházatát, környezetét, játékeit, szórakozásait, olvasmányait, az iskolát, a gyermek művészi nevelésének eszközeit, művészi érzékének megnyilvánulásait, rajzait, kézimunkáit stb. A kiállítással kapcsolatban művészi marionett-színházat kíván a társulat berendezni és előadásokat tartani. További anyaga lesz a kiállításnak egy mintaszerű iskolaszoba, egy fiú- és egy leány-szoba, amelyek kiváló tervezőművészek rajzai szerint készülnek. Grafikus művészeinkre is szép feladat megoldása vár a magyar abc és az iskolai olvasókönyvek művészi illusztrációinak megrajzolásával. A kiállítás ezekből is szemelvényeket fog bemutatni. De nemcsak hazai, hanem főképpen a grafika és a játékipar köréből válogatott művészi külföldi anyag is szerepel majd a kiállításban, amelynek szervező munkájában való közreműködésre a társulat pedagógiai szakembereket is föl fog kérni, úgyszintén a székesfővárosi tanács közoktatási ügyosztályának támogatását is megnyerni igyekszik.

A kiállítás anyaga nem volna teljes, ha hiányoznának ama finom ízlésű műkedvelőknek munkái, akik nem üzletben vásárolt holmikkal látják el gyermekeiket, hanem maguk készítik nekik ruhácskát, játékszereket, rajzolnak képeket, terveznek kézimunkákat. Ezeket a nagy szeretettel, a gyermek lelkét megértő közvetlenséggel készült dolgokat szintén össze akarta gyűjteni a társulat. Sok családban van művészi érzékű, fejlett ízlésű szülő vagy fejlettebb gyermek, aki a kicsinyek számára szab, varr, díszít, rajzol, fúr és farag sokféle holmit. Ezeket a műkedvelőket már most, ezen az úton is felkéri a társulat, hogy a gyermekművészeti kiállításon vegyenek részt és mielőbb jelentkezzenek a társulat igazgatóságánál, ahol a kiállításról közelebbi felvilágosítást adnak.

Az őszi szezonra egy másik, érdekes kiállítást vett tervbe a társulat, egy nagyobb-szabású divatkiállítás rendezését. Ebben az ügyben a részletek megbeszélése, nevezetesen a kiállítás kereteinek, anyagának megállapítása végezt a társulat az érdekelt művészek és iparosok bevonásával március hó közepén ankétet tart. A kiállítási bizottság

Jeddy Sándor: Ebédlőszoba. II. díjjal jutalmazott pályamű.

Salle à manger.

október havára tervezi a kiállítást, melynek bevalott célja az, hogy a budapesti divatot fölszabadítsa a külföldi divat monopolizáló uralma alól és magyar művészek eredeti tervei után készült ruhákkal az izléses egyéni öltözködés példáit mutassa be.

BUDAPESTI MŰHELY címmel egy új vállalat alakult, melynek célja kizárólagosan művészi invencióval és ízléssel készült lakásberendezéseket és az otthon díszítésére való minden fajta tárgyat a társadalom min-

den rétegének hozzáférhetővé tenni. A Műhely állandó tárlatot tart fönn a Szabadság-tér 15. szám alatt levő terjedelmes helyiségeiben, amelyeket bárki a nap minden szakában ingyen tekinthet meg. Az új Műhely létrehozásának munkája Kozma Lajos nevéhez fűződik, akinek kiforrott művészete tükröződik vissza a nagy gonddal elrendezett mintaszobák majdnem minden tárgyán. Melegen ajánljuk a tárlat megtekintését mindenkinek, akinek a művészi otthon kultusza iránt érzéke van.

MÚZEÁLIS ÜGYEK

**Ő FELSÉGE AZ ORSZ. MAGYAR IPAR-
MŰVÉSZETI MÚZEUM RÉSZÉRE** a Múzeumbarátok Egyesülete útján adományozta azt a gyönyörű, nagyértékű flandriai gobelint, amelynek reprodukcióját e számunk mellékletén mutatjuk be. A páratlan szépségű fali kárpit azelőtt a győri káptalan birtokában volt s most Iparművészeti Múzeumunk legértékesebb látnivalója, melynek Radisics Jenő tollából eredő beható ösmertetését lapunk legközelebbi számában közöljük.

**AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI
MÚZEUM 1914-İK ÉVI ISMERET-
TERJESZTŐ ELŐADÁSAI** első sorozatának rendje a következő: Január 31-én, Radisics Jenő: A Múzeum szőnyegkiállítása. Február 7-én, Csányi Károly: Az erdélyi török szőnyegek ismertetése a kiállítás helyiségében. Február 14-én, Radisics Jenő: Az Ő Felsége által ajándékozott falkárpit ismertetése. (Vetített képekkel.) Február 21-én, Csermelyi Sándor dr.: Az ú. n. „Erdélyi szőnyegek”. Február 28-án, Pekár Gyula: 1. Rokokó kastélyok: Történeti fejlődés. Március 7-én, Pekár Gyula: 2. Rokokó kastélyok: Versailles. Március 14-én, Pekár Gyula: 3. Rokokó kastélyok: A Hotel de Lauzun és a két Trianon. Mind a három előadás vetített képekkel. Az előadások mindenkor délután 5 órakor kezdődnek. Belépődíj nincsen.

FAKONZERVÁLÁS. A lőcsei szárnyas oltár kapcsán ez a kérdés aktuálissá vált. Az kétségtelen, hogy szárnyas oltáraink nagy művészi értéket képviselnek és így helyes megővésük nagyon kívánatos volna.

Éppen azért időszerűnek tartjuk, hogy egy kipróbált fakonzerválási módszert, illetőleg azt az eljárást, melyet a londoni Albert- és Viktória-múzeum saját műtárgyain alkalmaz és a saját műhelyeiben állandó szakfelügyelet mellett végeztet, ez alkalommal megismertessünk. Az eljárás a következő: Bútoroknál, ajtóknál, általában nagyobb felületű tárgyknál a felületek hátlapjait három százalékos szublimátoldattal beeresztik. Ezzel a szúkat elpusztítják. Ezután híg péppel itatják a fát, melyet következőképpen állítanak elő: könyvkötőtől nagymennyiségű pergamen-hulladékot (többnyire keskeny szalagok alakjában) vásárolnak. Egy font ára egy shilling. Ezt meleg vízben megmossák, hogy felületéről a kézzel reátapadt zsírfoltokat letisztítsák. Utána vízben főzik hat-hét óráig olyképpen, hogy a víz ne forrjon. Ezzel a folyós

péppel impregnálják a szúrágta, korhadt fát. A fa ezáltal megszilárdul, színe nem változik, súlya csak kevéssé növekedik.

Szobroknál a következőképpen járnak el. A szúrágta szobrot jól elzárható szekrényben kloroformgőzben nyolc-tíz napig tartják, utána a fent leírt módon szublimátoldattal kezelik, majd pergamentfőzettel impregnálják.

Ez alkalommal még két receptet ismertetünk, amelyek szerint régi olajfestéket a fa felületéről könnyen el lehet távolítani. Az elsőt szintén a londoni Albert- és Viktória-múzeum műhelyeiben használják. A festett felületet hamuzsír és finom krépor keverékéből álló péppel bekenik, egy ideig rajta állani hagyják; e pép lemarja a festékréteget úgy, hogy a péppel együtt könnyen eltávolítható.

A karlsruhei iparművészeti múzeumban úgynevezett Purgó fix-et használnak e célra. Ez pép alakban készen kapható (C. Haeckers Nachf., Stuttgart). Az eljárás az előbbihez hasonló. Utána a fa felületét vagy viaszkolják vagy lenolaj- és terpentinkeverékkel beeresztik. π

PÁLYÁZATOK

PÁLYÁZAT. Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola pályázatot hirdet az 1914. évi Weltner Vilmos jutalomdíjra. A jutalomdíj-pályázatban részt vehetnek az Orsz. Magyar Királyi Iparművészeti Iskola főiskolai tanfolyamát végzett mindazok a növendékek, akik szakmájukban már legalább egy-két évi gyakorlattal bírnak. A pályázat feladatául a volt növendékek szakmájába vágó, szabad tárgykörből választott mestermű önálló tervezése és kivitele szolgál. A pályázók a megoldandó feladat megválasztásában semmivel sincsenek korlátozva, tartoznak azonban a pályázati munkát tervben és anyagban megoldani. Pályázni lehet tehát festészeti (dekoratív), grafikai, textil, szobrászati (kő, bronz, fa, kerámia stb.), ötvös, zománc és belső építészeti (bútor, lakásdíszítési) munkákkal, nagyobbarányú megoldások azonban, amelyeknek kivitele tetemesebb anyagi áldozatot kíván, lehetőleg mellőzendők. A pályadíjat a legjelesebb munka megalkotójának az Iparművészeti Iskola igazgatójának elnöklete alatt alakult bizottság szótöbbséggel ítéli oda. A pályázati jutalomdíj összege 1000 korona. A Pályaműveket — tehát a kész munkákat és azoknak eredeti terveit — 1914. évi június 15-ig kell az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatójának beküldeni. Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola titkári hivatala a pályázati feltételeket az érdeklődőknek szívesen megküldi.

104.

105.

103—104. Gara Arnold: Exlibrisek.

103—104. A. Gara: Exlibris.

105.

105. Gara Arnold: Festett porcellán melltűk.

105. A. Gara: Broches en porcelaine peinte.

106.

107.

109.

110.

108.

111.

106—111. Gara Arnold: Festett virágcserepártó porcellánvázák, festett porcellán mellűk és doboz fedele.

106—111. A. Gara: Vases, broches et couvercle en porcelaine peinte.

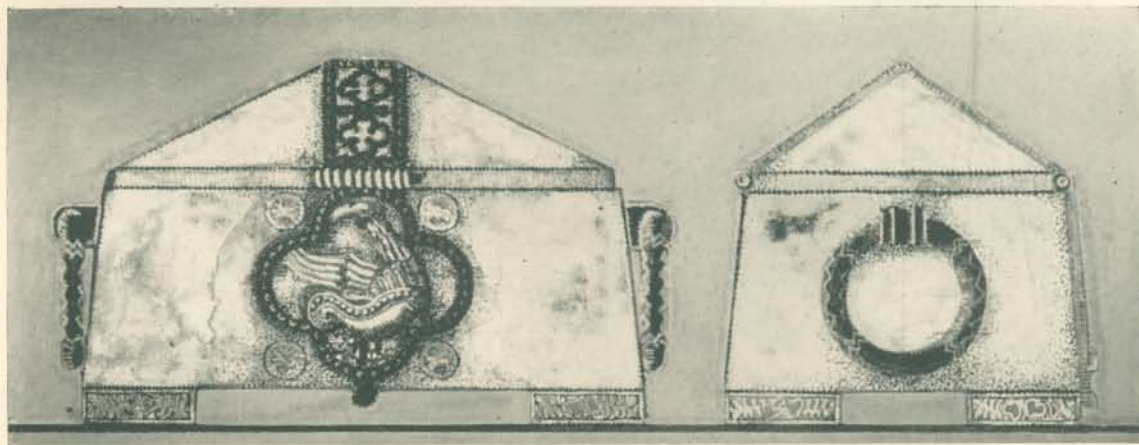
112.

114.

115.

115.

112. Megyer Antal: Ezüst kehely. — 113. Bachruch Károly: A Steindl-céh serlege. — 114. Ezüst fésű. — 115. Csapó József: Bőrrel bevont ládika, rézveretekkel.

112. A. Megyer : Calice en argent. — 113. Ch. Bachruch : Coupe de la Corporation „Steindl”. — 114. Peigne en argent. — 115. J. Csapó : Coffret recouvert de cuir avec appliques de métal.

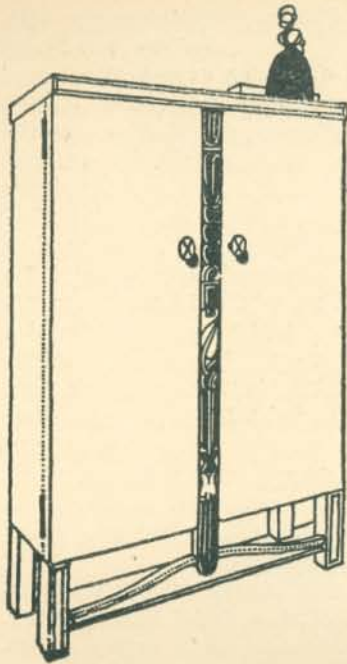
A SÍREMLÉKEK TERVEIRE hirdetett pályázat kiírását az érdekelt szakkörök általános helyesléssel fogadták. Erre vall a Sirkö-kereskedők és Sirkőkészítők Orsz. Szövetségének az az elhatározása, amely szerint 300 koronát szavaztak meg az Iparművészeti Társulat által kitűzött pályadíjak növelésére. A Társulathoz érkezett átirat szerint 100 koronát ajánl fel a szövetség avégből, hogy a bíráló-bizottság által legjobbnak minősített egyes, kétfős és gyermeksíremlék-tervezetnek vételárát 150—150 koronáról 250—250 koronára emelje. E díjmelés bizonyára buzdító hatással lesz pályázó művészeinkre.

KÜLFÖLD

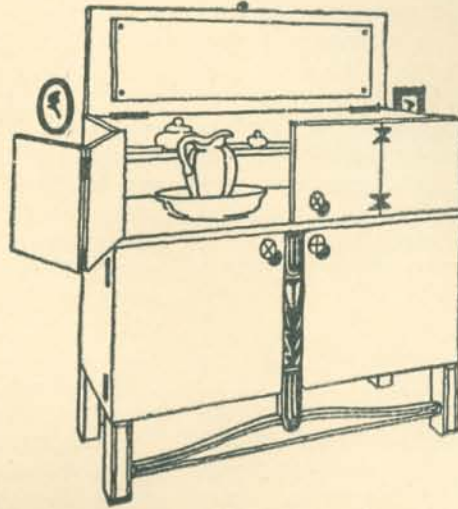
TALLÓZÁS. Egy rosszul sikerült közgazdasági esztendő emlékei sóhajtanak felénk azokból a beszámolókból, amelyek az elmúlt év iparművészeti krónikáját zárják le. Ha a művészet mindenütt megsínylette a vételkedv és a kedélyek megcsappanását, fokozottan érezte ezt az iparművészek produkciója, melyben nemcsak a vásárlók fogyasztóképesége jön számba, hanem sok egyéb üzleti konjunktúra is, amelyek megbénítják a műhelyek tevékenységét csakúgy, mint a tervezők fantáziáját. Panaszok hangzanak mindenünnen, de talán sehonnét sem oly hangosak, mint a mai német iparművészet legilletékesebb és közgazdaságilag is legjelentősebb helyéről: Münchenből. A tudósítások már „válság”-ot, a „müncheni iparművészet lecsúszás”-át emlegetik és egy kiélesedett harc szenvedélyeit idézik. Arról a pár év óta lappangó ellentétéről van szó, mely a fiatal „Münchener Bund” tagjait, nagyjából tervezőművészeket — mint Riemerschmiedet, Niemeyert, Dasiot, Beckert — szembehelyezte a régibb és jórészt mesteremberekből álló népes Kunstgewerbevereinnel. A Bund afféle iparművészek testülete, melynek közvetítő-irodája tavaly is mintegy 200.000 márka ára munkát közvetített s mintegy 16.000 márka honoráriumot szerzett az ő művésztárgyjainak. A nagyjából kisiparosokból álló régibb egyesület úgy érzi, hogy a tervezők, karöltve a nagytőkés német műhelyekkel, olyan stíluskezdeményezéseket csinálnak, melyek miatt az ő eddigi szolid művészetük lassanként egészen háttérbe szorul. Hivatkoznak az 1912-ik évi Gewerbeschau-kiállításra, mely egészen zavaros esztétikai teoriák szerint akarta a jó úton haladó német lakásművészetet felforgatni. S minthogy mind a két testület tekintélyes állami szubvenciót élvez, politikai téren ját-

szották ki az ellenszenvet és heves vitákat rögtönöztek a bajor alsóház gazdasági bizottságában. A miniszter képviselője ugyan megvédte a Bund tagjait s felolvasta független testületek véleményeit róluk, de elítélte túlzottságaikat és mindenáron való modernkedéseiket. Látnivaló, hogy egy alapjában véve gazdasági harc, melyben a kistőkés műhely áll a nagy Werkstättékkel szemben, mint kerül hibás vágányra, mihelyt esztétikai elemek komplikálják. Ma a kérdés már úgy van beállítva, hogy kell-e az új, kifinomodott ízlés a külföldi vevők konzervatív körére támaszkodó müncheni iparművészetnek vagy sem? Holott a távolabb álló szemlélőnek az újabb munkákon sem az ízlés újsága, sem kifinomodottsága nem nyilatkozik meg, csupán szorgalmas, önmagukat és a régi tervezőket másoló, pénztkereső művészek többé-kevésbé ízléses munkássága.

Németország más nagyvárosaiban a más-
kor szokásos karácsonyi kiállítások élénksé-
gét az idén kedvetlenség, apró-cseprő atelier-
kiállítások, vagy egy-egy kisebbrendű tervező-
művész kollektívái váltották fel. Berlin-ben
egy sereg kisebb textilművészeti és ötvös-
kiállítás közt feltűnt egy retrospektív-kiállítás,
mely a száz évvel ezelőtti Poroszországban ké-
szült vasművészeti emlékeket gyűjtötte össze.
Az akkori nagy szegénység idején, mikor
a jelszó az volt, hogy: „Aranyat adtam oda
vasért” — a nagy háborúk lezajlása után —
egészen csinos kézműves-tárgyak készültek
öntött és kovácsolt vasból. Az olcsó anyag
annál szebb, művészből formákra inspirálta
a mesterembereket, hogy a drágább fémek
hiánya ne legyen érezhető. És dísz tárgyak,
ékszerek, arabeszkék és filigránemlékek for-
máira emlékeztető művek keletkeztek. A frank-
furti Iparművészeti Múzeum egy nagy jö-
vőre hivatott csipkeújdonságot mutatott be
termeiben: a „punto Bologna”-t, a horgolt
csipkék egy nemét, amely — állítólag —
egyetlen komoly utódja lehet a XVIII. szá-
zad nagyírú „irish” csipkéinek, azoknak,
amelyeknek horgolt alapjából varrott munka
emelkedik ki s amelyeknek szépségét a múlt
század közepe óta nagyon is képes értékű
„irish”-csipkék csak annál fényesebben eme-
lik ki. Ez a punto Bologna vetélkedik az ere-
detinek legszebb varrott példányaival, de új
motívumokkal frissíti fel a régi technikát s
még az egyszerű horgolt példányokon is a
legszebb olasz reneszánsz-csipkékre emléke-
ztető hatásokat ér el. S ha már nagy forradal-
mak nincsenek a német iparművészetben, hát
vannak kicsik. Ilyen egész picike zajlott le
nemrég az északnémet Pforzheim-ben, ahol
— állítólag — egy igen jól sikerült ékszer-

Spiegel Imre: Hálószoba. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat pályázatán I. díjjal jutalmazott terv.

Chambre à coucher.

kiállításon bebizonyult, hogy a szürkefoglatatú — platina- és ezüstkeretű — ékszerek helyére a színes drágakövek lépnek aranyfoglatban s a közel jövő ékszerei nemcsak a gyöngyök, gyémántok finomrajzú vonalaival fognak hatni, hanem a színek új felragyogására lehetünk elkészülve. Emellett persze a graciózus és régi ékszerek előkelő nyugalmát hirdető rajz is érvényre juthat. Páris-ban, a nem túlságosan sikerült őszi kiállítás után, melyet az iparművészek a Salon d'Automne képei közt rendeztek, nemrég reveláció gyanánt hatott egy igen izmos tehetség bemutatkozása az Iparművészeti Múzeum kiállításán. Mathurin Méheut nevét hamarosan meg fogják ismerni világszerte, mert bravúros, új és a franciákat megszágyenítően alapos. Rajzai, tanulmányai, vízfestményei és metszetei mind a tenger állat- és növényvilágának nyüzsgő formakincsét stilizálják. Erő, kicsattanó ornamentális kedv jellemzi ennek a dekoratőrnek minden ecsetvonását, azokat a színes lapokat, amelyekből egy szép sorozatot mutatott be nemrég az Illustration is. S megérezni rajtuk a tudós szerető elmélyedését is. Méheut órákhosszat áll a kutató lupájával egy-egy szikla felett s a biológus fürkésző szemével nézi ezt az ezer színben rezgő óceánikus világot. Bécs-nek is jutnak — ha nem is szenzációk — de apró események különben kissé egyhangú iparművészeti életében. Az új iparművészeti társulati állandó kiállítás inkább a történeti stílusok megfogatkozott számú hívének ízlésével

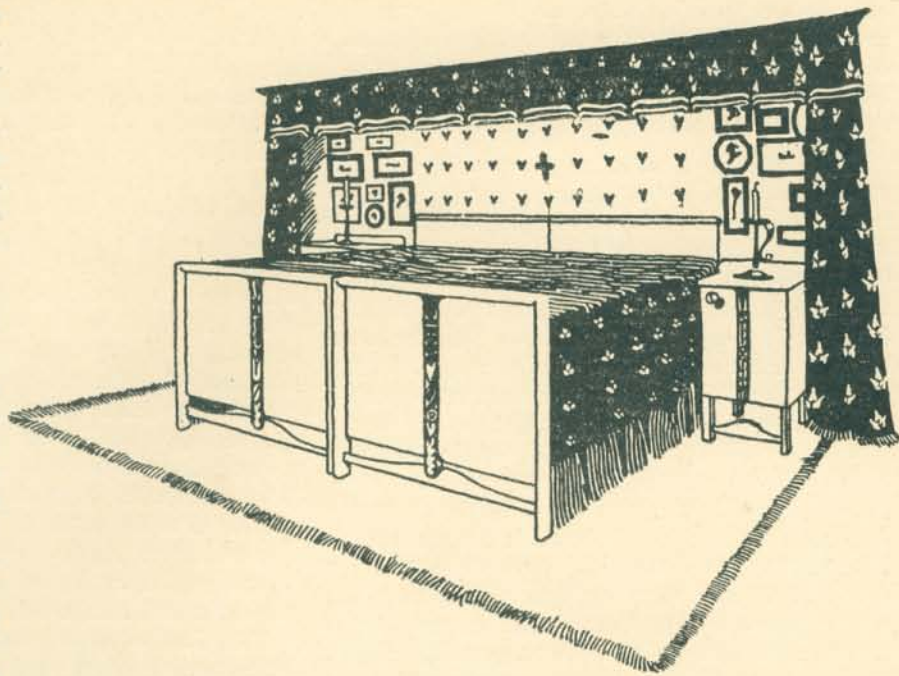
kát interiőr-művészetet mutatja be, amelyet Witzmann professzor rendezett el sok helyütt bántóan színes falak és tolakodóan virágos nyomott kretonok között. Az elegancia és a gazdagok számára való művészet e vásárlásban kellemes ellentét gyanánt hat egy asztalosnak, Jiretz Adolfnak, kombinált hálószoba- és ebédlőberendezése, juharfából, két szekrény, két ágy, két éjjeli szekrény, fiókos szekrény, asztal, pad és három szék mindössze 450 koronáért — olyasmí, ami a luxuriózus bécsi pompa közepette is igazi iparművészeti szépségeket mutat. S ha már a bécsi művészet is így kénytelen a világ szegénységével megalkudni, — akkor könnyű elgondolni, milyen rossz világ járhat mindenfelé a közgazdasági pangástól nekibúcsult iparművészeti múzsákra.

KRÓNIKA

GARA ARNOLD ÚJBAB MUNKÁI. A magyar közönségnek jóismerőse Gara Arnold, aki számos iparművészeti alkotásával, amelyeknek nagy része e folyóiratban is megjelent, régen bizonyosságot tett arról, hogy az alkalmazott művészetnek leghivatottabb munkásai közé tartozik. A Magyar Iparművészet jelen száma néhány újabb munkáját mutatja be, amelyekben szintén, sőt fokozottabb mértékben megvannak a művész régi, sikeres kva-

litásai. Az első és legfontosabb e kválítások között, mert a művész komolyságára és fejlődésének helyes irányára nézve leginkább biztató, az az odaadó szeretet, amellyel művészetével foglalkozik s amely elsősorban művészete anyagának megbecsülésére indítja. Innen ered a lelkiismeretesség, a gondos, kísérletező alaposág, amellyel Gara Arnold az anyaggal foglalkozik s amely artisztikus hatásának tulajdonképpeni alapja. Az anyagból kiindulva, az anyaggal való folytonos kísérletezés közben igyek-

szik színes és bőséges fantáziájának megfelelő kifejezést találni s e módszerből folyik, hogy minden, amit alkot, érdekes és művészi. Itt bemutatott újabb alkotásaiban csakúgy fel fog tűnni, mint a régiekben az a finom, előkelő ízlés, amelynek bélyege rajta van kezének minden munkáján s bizonyos nemességet, tüzes, hullámzó és mégis díszkrét karaktert kölcsönöz. Sőt, a rövid idő alatt is, amely régebben bemutatott munkáit a mostaniaktól elválasztja, lehetetlen észre nem vennünk a fejlődést, különösen abban az irányban, hogy azelőtt kissé rakoncátlan és vérmes formanyelve higgadtabb, nyugodtabb s ennél fogva befejezettebb lett. Ma már egészen biztosan, kissé preszióz, de mindig egyéni modorban komponál s eredeti ornamentikája, amely különösen ragyogó, drágaköves színekben kerül előadásra, bizonyos külön jelleget, mondhatnók egyéni stílust ad minden alkotásának. Ezek közül különösen az érdekes brocheokra kívánjuk felhívni a közönség figyelmét, amelyekkel legutóbb az Ernst-múzeumban aratott nagy sikert s amelyek körülbelül eddigi művészetének javát adják. Rajzuk végtelenül könnyű és finom, színeik frissek és pompás tűzük van s előadásuk, kidolgozásuk a legfejlettebb műgondról tesz tanuságot. De igen finom és művészi a bemutatott két, máz alatt festett váza is, amely a művész egyik legerősebb oldalának, keramiájának tiszteletreméltó haladását mutatja. Két exlibrisével ismét grafikáját kívánjuk bemutatni, amely úgy külső megjelenésé-

Spiegel Imre: Hálószoba. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat pályázatán I. díjjal jutalmazott terv.

Chambre à coucher.

ben, mint benső értékében éppen olyan komoly és lendületes, mint egyébfajta oeuvreje. Ez irányban a művésznek egyébként szép sikere volt könyvillusztrációival, amelyek szintén megerősítik reményünket, amellyel jövő fejlődése elé nézünk.

KORNIZS-CSIPKÉK. Hét esztendővel ezelőtt az iparművészeti társulat tavaszi kiállításán jelentek meg először Tóthvárad Kornizs Elemérné csipkéi a nyilvánosság előtt. Azóta Budapesten a Kéve kiállításán két ízben, Bécsben a Hagenbundban, Nagyváradon az Erdei-Gulácsy-kiállítással kapcsolatosan, Kaposvárt és Meranban voltak kiállítva Kornizsné újabb csipkéi. Közönség és sajtó mindenütt egyformán meleg érdeklődéssel és elismeréssel fogadta e minden ízben eredeti és egyéni alkotásokat, amelyekből háromat jelen számunkban reprodukcióban mutatunk be a Magyar Iparművészet olvasóinak. A csipkék egyik jellemző sajátysága, hogy teljesen szabadon, munka közben alakulnak. Nem köti azok alkotóját előzetesen készült tervrajz, legfeljebb vázlat, amely azonban a szín- és vonalérzés, valamint a technika követelményei szerint munka közben alakul és fejlődik. Így a csipke készítése tulajdonképpen egy természetes folyamat, amelyet csak az anyag lehetőségei befolyásolnak. Ez adja a kész csipkék kissé fantasztikus jellegét, de ugyancsak ebből ered anyagszerűségük és különösen változatosságuk úgy az ornamentá-

lis rajzban, mint színeikben. Az új technika feltétlenül komoly és figyelemreméltó kísérlet, amely a már elért eredmények mellett még igen sok reményteljes lehetőséget nyújt a csipkekészítés művésze számára.

A PANNONIA-CSIPKE. A „Pannonia”-csipke a bobai Györfly Jánosné által újonnan feltalált és szabadalmazott csipkezsínór alkalmazásával készül. Ez a csipkezsínór nem tömör, hanem áttört, lyukacsos, fátolszerű. Újdonsága és találmányi jellege abban áll, hogy ez a csipkezsínór minden változatban, bármely alakzatok képzésére alkalmas, anélkül, hogy az így előállított új csipke könnyűségéből és puhaságából veszítene. Éppen ebből ered legfőbb jelentősége, mert az eddig ismert csipkek közül ezt a könnyűséget csak a varrott csipkének lehetett megadni. Az új találmányú csipkezsínór szerinti horgolással azonban a horgolt csipke is olyan leheletszerűen könnyűvé vált, mint a varrott csipke. Könnyűségére nézve jellemző bizonyosságot szolgáltatott egy az Iparművészeti Társulat legutóbbi kiállításán szereplő csipkenapernyő, amelynek súlya, gazdag díszítése ellenére, mindössze 35 gramm. Ez a könnyűség különösen alkalmassá teszi arra, hogy belőle ruhadarabok, sőt egész ruhák készüljenek. Készítése egyébként finom és hajlékony ujjakat követel s így főként az elszegényedett középosztálybeli nők számára nyithat új keresetforrást. Jelentősége tehát úgy művészi, mint esetleg gazdasági szempontból figyelemreméltó.

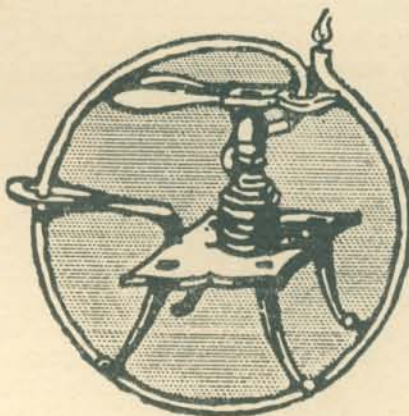
A MŰVÉSZI ÁRUVÉDJEGY. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat és a Magyar Kereskedelmi Csarnok együttesen január 29-én felolvasást rendezett, amelyen Fenyő Henrik szabadalmi ügyvivő előadást tartott „A művészi áruvédjegy” címmel. Előadó az árujegy védjegyjogi jelentőségéből kiindulva, jellegzetes példák vetítésével kimutatta, hogy a művészi ábrázolás, melyre nálunk eddig alig fektettek súlyt, a védjegy szuggesztív hatását mily nagy mértékben fokozza, úgy hogy a gyáros és a kereskedő saját érdekében cselekszik, ha védjegyeit művésszel terveztetí. E célra az Országos Magyar Iparművészeti Társulat önzetlennül áll az érdekeltek rendelkezésére. Különösen ki-

emelte az előadó és meggyőző példákkal illusztrálta azt, hogy a lajstromozásból törvény szerint egyébként kizárt, betűkből és szavakból álló árujegyek, az utóbbiak közt különösen azok, melyek az áru minőségét, rendeltetését, előállítási helyét és módját jelzik, művészi ábrázolással lajstromozhatókká és a legbecsesebb reklámeszközzé válhatnak. Azt az aggályt is sikerült az előadónak megcáfolnia, hogy a művészi kiképzés nem férne össze a védjegy egyszerűségére való törekvéssel. Példákkal illusztrálta, hogy biztos kézzel vezetett vonalak és művészien alkalmazott színek ritmusa a leg egyszerűbb jeleket is átforgalmazhatják alkalmas árujegyekké. Az egyszerűség mellett ötlet és eredetiség a célszerű árujegy kellékei, melyekhez a humor is csatlakozhatik, de a művészietlen ábrázolás az ötlet és humor hatását is leronthatja. Az Iparművészeti Társulat az előadással kapcsolatban kiállítást rendezett az iparművészeti iskola növendékeinek az üzleti grafika körébe vágó jelesb munkáiból, melyek mindennemű üzleti nyomtatványok, címkék, csomagolások stb. művészi kiképzésének előnyeit sikeresen illusztrálták.

AZ OSZTRÁK HÁZIIPARI INTÉZET* (K. k. Anstalt für Frauen-Hausindustrie, Wien) igazgatója M. Haller új alapokra helyezte az intézet szervezeti szabályzatát. Eszerint az teljesen beszünteti a kereskedelmi tevékenységet és ezentúl csupán tanítóműhelyek szervezésére, fenntartására és fejlesztésére fog szorítkozni. Ezzel majd bizonyára elnémulnak a heves támadások, amelyeket különösen a csipkekereskedők intéztek az intézet vezetősége ellen.

A DÍSZÍTŐ MŰVÉSZET, az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola kiadásában megjelenő új mintalapos folyóirat második füzetében a bőrdíszítés sokféle módjáról, a selyemfestésről, a fonalfestésről és sok egyéb hasznos tudnivalókról ad praktikus útmutatást. A közölt szép és közvetlenül felhasználható minták legjelesb tervezőművészeinktől erednek, kiknek munkáit részben színes, igen sikerült reprodukciókban mutatja be a tartalmas, nagy gondalszerkesztett folyóirat.

* Részletesen ismertettük a M. I. 1910. évi I. füzetében.

ORSZÁGOS MAGYAR HÁZIIPARI
SZÖVETSÉG, BUDAPEST,
IV., KIGYÓ-TÉR 1.

ERZSÉBETHÁZAI, FELSŐVIDÉKI, MATYÓ ÉS TEMESI HÍM-
ZÉSEK, ZSEBELYI, KALOTASZEGI SELYMES ÉS PAMUT
VARROTTASOK ÉS MÁRAMAROSI HÍMZÉSEK. TORONTÁLI
ÉS MÁRAMAROSI SZÖVÖTT SZÓNYEGEK. VERT, HORGOLT
ÉS RECECSIPKÉK. NÉPIES KÖEDÉNY ÉS AGYAGÁRÚK.
□□□□□□ MEZŐGAZDASÁGI HÁZIIPARI CIKKEK. □□□□□□

• THÉK •
ENDRE

BÚTOR-, ZONGORA-
ÉS ÉPÜLETMUNKÁK
GYÁRA R.-TÁRSASÁG

NAGY VÁLASZTÉK MŰVÉ-
SZIESEN KÉSZÍTETT BÚ-
TOROKBAN. □□□□□ SAJÁT
GYÁRTMÁNYÚ ZONGO-
RÁK NAGY VÁLASZTÉK-
BAN, MELYEKÉRT A GYÁR
A LEGMESSZEBBMENŐ
JÓTÁLLÁST VÁLLALJA □□□
BUDAPEST, VIII.,
ÜLLŐI-ÚT 66.

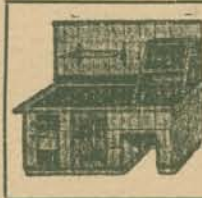

LAKOS LAJOS

Cs. és kir. udvari szállító takaréktűzhelygyáros Budapest.

Gyár: □□
VIII., BEZERÉDY-
UTCA 8. SZÁM
Telefonszám: 750.

Iroda és raktár:
IV. KER., VÁCI-
UTCA 40. SZÁM
Irányi-utca sarok.

Készít és raktáron
tart nagyobb ura-
sági, szállodai és
vendéglői, vala-
mint kisebb és na-
gyobb háztartási
takaréktűzhelyeket
minden alakban és
□□ kivitelben. □□

KOVÁCS LAJOS

TELEFON:

józ. 4-79.

FESTŐ-MAZOLÓ
FINOMBUTOR FÉNYEZŐ

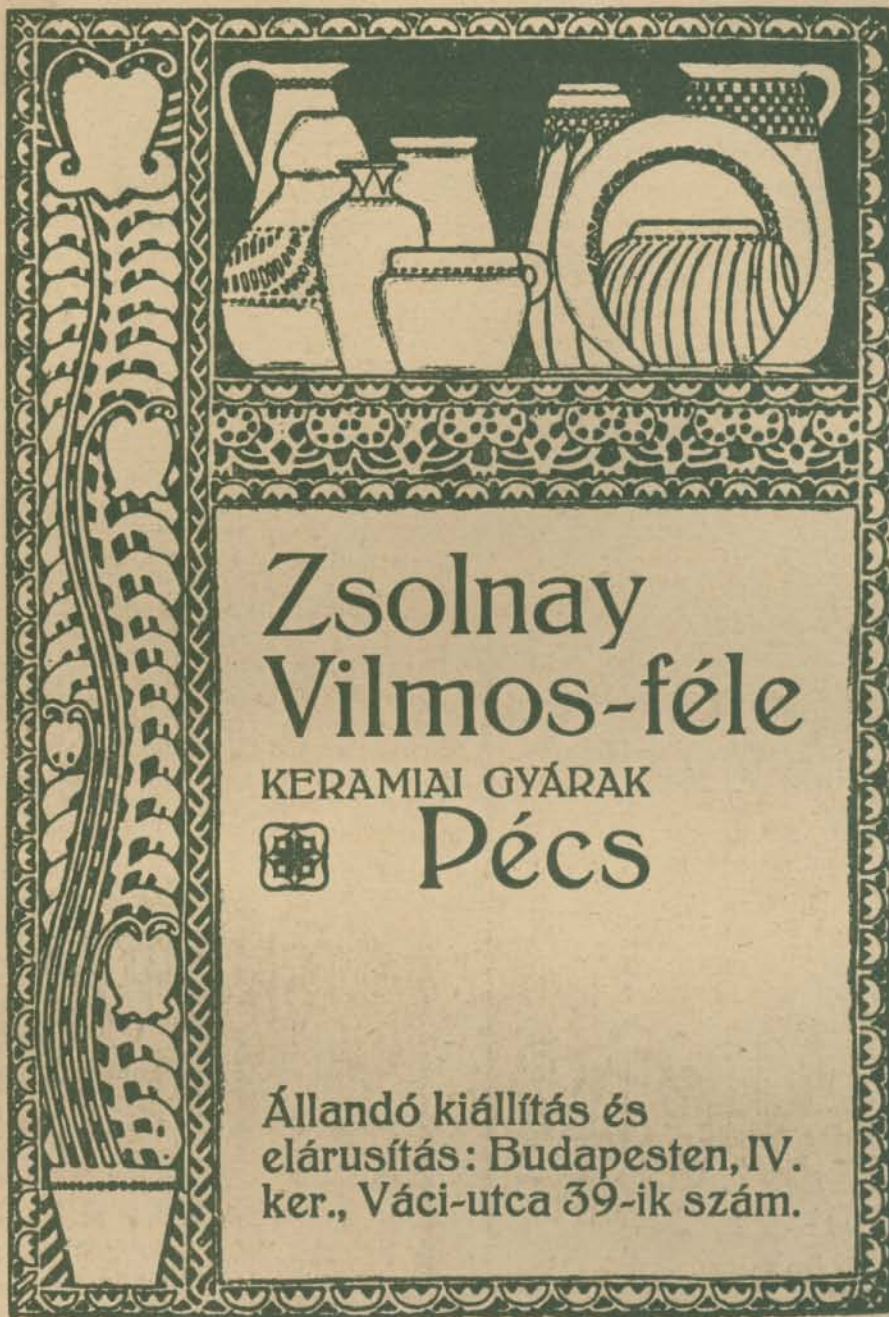
BUDAPEST-VIII-BAROSS-UTCA-10

KÉPKIÁLLÍTÁS

MAGYAR FESTŐMŰVÉSEK
EREDETI FESTMÉNYEINEK
* ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA: *

VIII., RÖKK SZILÁRD UTCA 40.

** SZABAD BEMENET **
*** OLCSÓ ÁRAK ***

Zsolnay
Vilmos-féle
KERAMIAI GYÁRAK
 Pécs

Állandó kiállítás és
elárusítás: Budapesten, IV.
ker., Váci-utca 39-ik szám.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEI SZERKESZTI: GYÖRGY KÁLMÁN

KIADJA: AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT. MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER.
ELŐFIZETÉSIDIJ: EGY ÉVRE 22 KOR.

XVII
ÉVF.

1914

3.
SZÁM